Materiallar to’plami · Conference Proceedings

TIL, TARJIMA VA TA’LIM: GLOBAL KOMMUNIKATSIYA VA RAQAMLI INNOVATSIYALAR DAVRIDA YANGI YONDASHUVLAR

03 October 2026

UDK 37

TIL O‘QITISH METODIKASI VA RAQAMLI PEDAGOGIKA

SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA NEMIS TILI DARSLIKLARINI YARATISH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH

Zulfiya Paziljanova*

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada sun’iy intellekt texnologiyalarining nemis tilini o‘qitish jarayonidagi didaktik imkoniyatlari hamda zamonaviy darsliklarni yaratish texnologiyalarini takomillashtirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot davomida ChatGPT va boshqa generativ sun’iy intellekt vositalarining nemis tili darsliklari uchun matnlar, mashqlar, testlar va interaktiv topshiriqlar yaratishdagi imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy didaktik ta’minot vositalari asosida ishlab chiqilgan elektron ta’lim resurslarining kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi o‘rni ko‘rsatib berilgan. Tadqiqot natijalari sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish darslik yaratish jarayonini optimallashtirish, o‘quv materiallarining sifatini oshirish hamda ta’lim jarayonini individuallashtirishga xizmat qilishini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar

sun’iy intellekt, ChatGPT, nemis tili, darslik yaratish texnologiyasi, didaktik ta’minot vositalari, CEFR, raqamli ta’lim, interaktiv topshiriqlar.

DOI: 10.5281/zenodo.23278343

Kirish

Globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida xorijiy tillarni o‘qitish metodikasiga innovatsion texnologiyalarni joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim tizimida yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. Ayniqsa, generativ sun’iy intellekt vositalari xorijiy til o‘qitish jarayonida o‘quv materiallarini yaratish, tahrirlash va moslashtirishda samarali vosita sifatida qo‘llanilmoqda.

Nemis tili ta’limida zamonaviy darsliklar nafaqat lingvistik bilimlarni shakllantirish, balki kommunikativ, madaniyatlararo va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishga ham xizmat qilishi lozim. Shu sababli sun’iy intellekt texnologiyalarini darslik yaratish jarayoniga integratsiya qilish muhim ilmiy-amaliy vazifa sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotning metodologik asosini zamonaviy ta’lim paradigmalari, kompetensiyaviy, kommunikativ va raqamli ta’lim yondashuvlari tashkil etadi. Tadqiqotda nemis tili darsliklarini yaratish jarayonida zamonaviy didaktik ta’minot vositalari hamda sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlarini aniqlashga yo‘naltirilgan nazariy va amaliy tahlil amalga oshirildi.

Shuningdek, nemis tili darsliklarini yaratishda qo‘llanilayotgan zamonaviy didaktik ta’minot vositalari va generativ sun’iy intellekt texnologiyalarining samaradorligi o‘rganildi. Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy yondashuv, kommunikativ ta’lim nazariyasi hamda raqamli pedagogika konsepsiyalari tashkil etdi.

Kontent-tahlil yordamida nemis tili darsliklarida o‘quv materiallarining mazmuni, topshiriqlar tiz-

imi, kommunikativ yo‘nalganligi, kompetensiyaga yo‘naltirilganligi hamda raqamli vositalardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilindi. Pedagogik kuzatish orqali zamonaviy didaktik vositalar, xususan, interaktiv platformalar va generativ sun’iy intellekt vositalaridan foydalanishning o‘quv jarayonidagi amaliy imkoniyatlari o‘rganildi.

Tadqiqotning amaliy qismida sun’iy intellekt vositalaridan foydalanib nemis tili darsliklari uchun o‘quv matnlari, leksik-grammatik mashqlar, kommunikativ topshiriqlar, testlar va interaktiv ta’lim materiallarini ishlab chiqish imkoniyatlari tahlil qilindi. Shuningdek, yaratilgan materiallarning CEFR talablari, kommunikativ yondashuv va kompetensiyaviy ta’lim tamoyillariga muvofiqligi metodik jihatdan baholandi.

Tadqiqot natijalari

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, ChatGPT kabi generativ sun’iy intellekt tizimlari nemis tili darsliklarini yaratish jarayonida quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

- CEFR talablariga mos matnlar yaratish;
- grammatika mashqlarini ishlab chiqish;
- lug‘at boyligini rivojlantiruvchi topshiriqlar tayyorlash;
- tinglab tushunish va o‘qib tushunish mashqlarini loyihalash;
- test topshiriqlarini avtomatik yaratish;
- kommunikativ vaziyatlarga asoslangan dialoglar tuzish;
- individual ta’lim ehtiyojlariga mos materiallarni ishlab chiqish.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, sun’iy intellekt vositalari yordamida o‘qituvchilarning metodik faoliyatiga sarflanadigan vaqt qisqaradi va o‘quv materiallarining variativligi ortadi. Shu bilan birga, LearningApps, Kahoot, Wordwall.net, Quizlet va Moodle platformalari bilan integratsiyalashgan darsliklar talabalar faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Muhokama

Sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish darslik yaratishning an’anaviy usullariga nisbatan qator afzalliklarga ega. Birinchidan, o‘quv materiallari tezkor yaratiladi va muntazam yangilanadi. Ikkinchidan, ta’lim mazmunini talabalarning individual ehtiyojlariga moslashtirish imkoniyati paydo bo‘ladi. Uchinchidan, interaktiv topshiriqlar va multimediya resurslari yordamida ta’lim samaradorligi oshadi.

Biroq generativ sun’iy intellekt tizimlari tomonidan yaratilgan ma’lumotlarning ishonchliligini nazorat qilish zarur. Ayrim hollarda noto‘g‘ri yoki eskirgan ma’lumotlar yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli darslik yaratish jarayonida mutaxassis ekspertizasi muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Sun’iy intellekt texnologiyalari nemis tili darsliklarini yaratish texnologiyalarini takomillashtirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. ChatGPT va boshqa generativ tizimlar yordamida CEFR talablariga mos, kompetensiyaga yo‘naltirilgan hamda interaktiv o‘quv materiallarini yaratish imkoniyati kengaymoqda.

Tadqiqot natijalari sun’iy intellekt texnologiyalarining darslik yaratish jarayonida qo‘llanilishi o‘quv materiallari sifatini oshirish, o‘qituvchilarning metodik faoliyatini optimallashtirish va ta’limning individuallashtirilishini ta’minlashini ko‘rsatdi. Kelgusida sun’iy intellekt va zamonaviy didaktik ta’minot vositalarining integratsiyasiga asoslangan darsliklarni yaratish xorijiy tillar ta’limining istiqbolli yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

[1] Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume. Strasbourg: Council of Europe, 2020.

[2] Richards J.C. Curriculum Development in Language Teaching. Cambridge University Press, 2017.

[3] Kohn K. AI and Foreign Language Education. Stuttgart, 2023.

[4] Paziljanova, Z. (2023). Модели коммуникации в межкультурной коммуникации. Farg‘ona davlat universiteti ilmiy jurnali, (1), 517-519.

[5] Paziljanova, Z. S. (2024). Darsliklar va ularning xorijiy til darsidagi ahamiyati. Academic research in educational sciences, (1), 233-237.

[6] Paziljanova Z. Zamonaviy didaktik ta’minot vositalari asosida nemis tili darsliklarini yaratish texnologiyalarini takomillashtirish. Ped.fan.dok.diss. Qo‘qon, 2026.